

Rust voor de ziel

Rust voor de ziel

Persoonlijke lezingen van Psalmen

Gerrit de Fijter

Uitgeverij Boekencentrum, Utrecht

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Ontwerp omslag: Marion Rosendahl

Foto omslag: Wim van de Hulst

Vormgeving binnenwerk: Gerard de Groot

ISBN 978 90 239 2897 3 (boek)

ISBN 978 90 239 2898 0 (e-book)

NUR 707

© 2017 Uitgeverij Boekencentrum, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding	7	5
1. Niemand zorgde voor mijn ziel – Psalm 142; Romeinen 8:31-39	9	
2. Pelgrimsreis en bedevaart – Psalm 121; Johannes 14:1-6	16	
3. In Uw licht zien wij het licht – Psalm 119; Johannes 8:12-20	22	
4. Gered – Psalm 116; 2 Korinthe 4:7-12	28	
5. Loven – Psalm 103; Romeinen 5:1-11	33	
6. Ziel, mijn ziel, aanvaard uw luister – Psalm 98; Romeinen 15:4-13	40	
7. Zie ons op aarde klein en bang – Psalm 94; Romeinen 12:9-21	45	
8. En toch! – Psalm 73; Mattheüs 25:31-46	52	
9. Oud geworden – Psalm 71; Johannes 21:15-25	60	
10. Mijn ziel – Psalm 62; Romeinen 8:31-39	66	
11. Geborgen in God – Psalm 57; Hebrëeën 11:6b-10	71	
12. Onvoorwaardelijke overgave – Psalm 42; 2 Thessalonicenzen 2:13-17	77	
13. Vergeten – Psalm 13; Mattheüs 27:33-47	84	
14. Ú ziet het wél – Psalm 10; Openbaring 21:1-5	89	
15. Van God verlaten? – Psalm 22:1-22; Markus 15:28-41	96	

	16. Tranen – Psalm 6; Markus 8:31-38	103
	17. De dokter en de twee wegen – Psalm 1; 1 Petrus 3:13-22	110
	18. De Heere denkt aan mij – Psalm 40; Hebreeën 10:1-10	117
6	19. Het goede zien? – Psalm 4; Romeinen 12	121
	20. Toevlucht – Psalm 31; Lukas 23:44-48	128
	Literatuur	133

Inleiding

Het gaat mij in *Rust voor de ziel* om spiritualiteit die niet blijft hangen aan de binnenkant van de ziel, maar zich uitstrekt naar het leven van alledag. God is Koning. Het is juist die houding waarin het vertrouwen op God ook ervaren wordt als een aangevochten zaak. Daarom is het licht van Gods vriendelijk aangezicht op het eerste gezicht niet altijd even licht- en hoopgevend. De donkere tonen van de psalmen zijn vaak even ruig als het dagelijkse journaal. Evenwel draagt Gods genade ons in die donkerheid en blijft er een ongekende hoop voor wie vertrouwt op de levende God – Vader, Zoon en Heilige Geest. ‘Alleen bij God rust mijn ziel, ja, van hem komt wat ik hoop’ (uit Ps. 62, Naardense Bijbelvertaling).

Het meest kenmerkend voor de psalmen zijn de biddende gelovigen. Waarschijnlijk heeft Dietrich Bonhoeffer daarom de Psalmen ook ‘Das Gebetbuch der Bibel’ genoemd. Alles kom je erin tegen. Er zijn klaag-, boete-, lof- en dankpsalmen. In het persoonlijk leven brengt tegenslag nogal eens mee dat de gelovige twijfelt aan Gods nabijheid. Wat kan de aanvechting dan groot zijn, zo lees ik op allerlei plaatsen in het psalmboek.

Maar in het psalmboek wordt ook altijd breder gekeken dan de eigen kring waarin de bidder zich bevindt. Er zijn grote bewegingen in deze wereld die veel lijden met zich meebrengen. Ik lees van vervolgingen, van wegvoeringen en bedreigingen. En in al die omstandigheden verwachten de bidders het van God. Hoe vaak wordt Hij

niet aangeklaagd! Waarom maakt Hij geen einde aan alles wat mensen – en daarin de gelovige – zo veel pijn doet?

8 | Het psalmboek laat ons de omgang met God zien, waarin alle facetten van het leven te vinden zijn. Wie meer wil weten van de diverse psalmen kan een commentaar raadplegen. In deze meditatie is ervoor gekozen een grote diversiteit te laten zien door psalmen uit het hele psalmboek te kiezen. Verwondering en blijdschap omarmen elkaar op allerlei momenten in de psalmen. Er is grote vreugde in God. Zelfs in het lijden en de pijn.

Voor mij is belangrijk de eenheid van Oude en Nieuwe Testament vast te houden. Vooral ook omdat door Jezus zelf zo vaak de psalmen gebeden zijn. Het meest ontroerend zijn de woorden uit Psalm 22 die Hij op het kruis op zijn lippen nam: ‘Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?’ (Mat. 27:46). Maar denk ook aan Psalm 31. Hij heeft woorden van die psalm tot zijn woorden gemaakt: ‘Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest.’

Al lezend in de psalmen raakt het mij dat zelfs bij de grootste vragen en de diepste twijfel er tóch het vaste vertrouwen is op de Heere God. Niets kan de gelovige van Hem scheiden. Er is rust voor de ziel! Ook als we ons verlaten voelen en het gevoel hebben er alleen voor te staan, laten we dan zien op Hem, in wie de liefde van God ons het meest nabij is gekomen (Rom. 8:38-39). Loof de HEERE, mijn ziel, en vergeet niet een van zijn weldaden.

1. *Niemand zorgde voor mijn ziel*

Lezen: Psalm 142 en Romeinen 8:31-39

| 9

In het leven van de dichter (David) is veel aan de hand. Deze psalm brengt ons naar de grot/spelonk van Adullam (1 Sam. 22) of naar een van de bergvestingen van Engedi (1 Sam. 24). Psalm 57 is daar ook gesitueerd. In mijn bijbel staat boven Psalm 142 'Gebed om hulp'. Dat opschrift komt uit vers 2, waar staat: 'Met mijn stem roep ik tot de HEERE, met mijn stem smEEK ik de HEERE.' En de hele toon van de psalm laat zien dat het een 'smEEKgebed' is. David stelt zich in dat gebed voor het aangezicht van God, staat er. 'Ik stort mijn klacht uit voor Zijn aangezicht, ik maak voor Zijn aangezicht mijn benauwdheid bekend' (vs. 3).

Wat wil dat zeggen: er zijn voor Gods aangezicht?

David laat ons hier in zijn hart kijken en laat ons in vers 2 en 3 zien wat uiteindelijk het grote geheim van zijn leven is. Hij leeft heel bewust zijn leven voor Gods aangezicht. En nu de moeilijkheden in zijn bestaan zich opstapelen, wÉÉT hij van dat aangezicht van God. We komen dat telkens tegen in de psalmen. En wel heel in het bijzonder bij David. Denk bijvoorbeeld aan Psalm 16, waar David zegt: 'Ik stel mij de HEERE voortdurend voor ogen; omdat Hij aan mijn rechterhand is, wankel ik niet' (vs. 8). Maar hier in deze psalm

wankelt David wel. Hij is in grote nood. En hoe groter de nood is in het leven van ons mensen, hoe nadrukkelijker we spreken en hoe meer ons hart erin betrokken is. Er staat dat David zijn klacht 'uitstort' voor Gods aangezicht. Over dat 'uitstorten' lees ik in Psalm 62. In vers 5 van de berijmde tekst staat: 'God is mijn toevlucht in het lijden. Vertrouw op Hem, o volk, in smart, stort voor Hem uit uw ganse hart. God is een toevlucht t' allen tijde.'

Kun je nu zeggen dat David hier zelf een beslissing neemt om zo veel voor Gods aangezicht te komen in het gebed? Ja, dat kan. Er is zo veel in zijn leven, dat hij zich alleen maar op die manier veilig voelt in zijn moeilijke omstandigheden. Het is een wilsbesluit. Dat doe ik. Ik hoef nergens anders heen te gaan. Want er is verder niemand die naar me omziet (vs. 5). En mijn geest is bezweken (vs. 4). Maar U, ja, U alleen kent mijn pad. De Heere weet ervan, kun je zeggen. Daar hoeft David – in alle eerbied gesproken – de Heere God niet over te informeren. Heere, grijp toch in, want ze hebben het op mij gemunt (vs. 4).

David bevindt zich op een dieptepunt van eenzaamheid. Hij heeft een diepe behoefte om werkelijk gekend te worden op zijn levenspad. Een pad dat moeilijk is. Op het pad zijn verborgen strikken gelegd (vs. 4) door de vervolgers. De dichter beschrijft een pad dat haast geen pad meer is. Het is een gevangenis, een kerker geworden (vs. 8). Het pad is zo smal geworden dat hij haast niet meer verder kan. Het lijkt wel of het pad ophoudt.

Hij spreekt ook over de ziel en zegt: 'niemand zorgde voor mijn ziel' (vs. 5). Als wij mensen naar elkaar proberen om te zien, dan worden we gemakkelijk verblind door wat voor ogen is. We verkrijgen ons gemakkelijk op de buitenkant, vaak als een etalage ingericht. Al die andere kamers, laat maar dicht. Met dit spreken over de ziel stoot hij een laag dieper dan voor velen gebruikelijk is. Niet in de zin dat de ziel iets is wat op zichzelf staat, als een eigen ik in ons lichaam. De ziel is de plaats van onze diepste verlangens. We zijn alleen maar mens als lichaam en ziel met elkaar verbonden zijn. Als er dus over de ziel wordt gesproken, dan wordt het heel persoonlijke bedoeld, het meest eigene van ons. Het is de binnenkant van ons bestaan waar de Heere God een mens aangrijpt, aanspreekt en roept. En de ziel weet dat de diepste verlangens, de grootste klachten, het smeken met luide stem, het versmachten van de geest uiteindelijk maar één adres kunnen hebben.

| 11

De ziel spreekt in die concrete nood.

'God' zeg ik, en alleen maar: 'God'.
Ik zeg het woord stil voor mij heen –
O God, wat voel ik mij alleen,
hoe komt mijn levensschip weer vlot?

‘God’ zeg ik, en dat kleine woord
is als een kreet om hulp, om kracht.
Ik heb zó lang op U gewacht,
maar hebt U wel mijn stem gehoord?

(Nel Benschop, *Een vlinder van God, Kampen 1973*)

Het zijn de meest aangrijpende momenten in meerdere psalmen als men zich verlaten voelt omdat God zich verbergt. Het lijkt alsof Hij niet hoort. Dat is de diepste vorm van eenzaamheid. Verlaten van Hem. Denk aan Psalm 22, de woorden die de Heere Jezus op de lippen nam. Tegelijkertijd zie je vaak dat juist in die ellendige verlatenheid al die tobbers tóch God zoeken. Ook hier zie je dat (vs. 2, 3 en 8).

Toen er niemand was die zorgde voor zijn ziel, bleef er maar één adres over, maar één Persoon tot wie hij zich werkelijk kon richten. Dat had hij ondanks alle ellende toch goed begrepen: ‘Toen mijn geest in mij bezweek, kende Ú mijn pad’ (vs. 4).

Dat pad – zeg maar die levensweg van de dichter – is vol van problemen. Vers 4 spreekt over ‘een strik’. Waar moet je dan aan denken? Het woordje in de grondtekst kun je ook vertalen met ‘klapnet’. Verborgen tussen bladeren en gras ligt zo’n net. Het bestaat uit twee halfronde beugels, die alle twee bespannen zijn met gaas. Als een grote, opengesperde bek liggen ze daar. Ertussenin ligt het aas. In het schijnbaar vredige landschap strijkt een vogel neer, maar nog voordat hij bij dat aas komt, klapt het net dicht. En het vredig aan-

doende pad is ruw verstoord. Hij zit gevangen. Helemaal klem.

Zo onverwachts kunnen er gebeurtenissen op je levenspad zijn. Vul maar in. Wie kent het niet in eigen leven: plotseling ruw verstoorde vrede en rust in je gezondheid, huwelijk, werk en gezin. Maar nu is het blijde in deze psalm, dat er staat in vers 4: 'Ú kende mijn pad.' De hsv heeft op 'U' een accent gezet. Om aan te geven: Hij is er. De Heere.

'God' zeg ik, en ik weet niet meer
 wat ik U verder zeggen moet;
 Uw naam is mijn gebed om moed,
 maar ook mijn opstand, mijn verweer.

'God' zeg ik, en alleen maar: 'God'.
 Tot eindelijk, in een zachte wind,
 Uw antwoord komt: 'Mijn kind, Mijn kind',
 en ik het uitsnik: 'God, mijn God!'

(Nel Benschop, *Een vlinder van God, Kampen 1973*)

David heeft in zijn leven de Heere leren kennen. De Heere kent hem. David kent de Heere.

Deze psalm laat ons zien dat er in het leven van de dichter veel passeert. Net zoals bij ons. Je moet niet alleen denken aan ons persoonlijke leven, maar dat leven zien in de verbanden waarin het geleefd wordt. Alles hangt met alles samen.

Wij leven in een tijd dat de noden van de wereld ons heel duidelijk boven het hoofd groeien. Er doen zich onoplosbare moeilijkheden voor. Overal groeit het populisme. Als je de verschrikkingen ziet van het om zich heen grijpende terrorisme, dat vooral gevoed wordt door extreme vormen van de islam... Daarin zijn we verlegen. Ook als christenen. Want wij worden als christenen vandaag betrokken in een proces van crises van zekerheden. Zo zijn we onderhevig aan de ontwikkelingen die zich in de wereld voltrekken. Daar kunnen wij ons niet aan onttrekken. Want wij weten van het zuchten van de schepping (Rom. 8:22).

Het is opvallend dat dit intense gebed van de dichter niet direct een antwoord van de Heere God krijgt. Of toch wel? Het laatste vers sluit af met: 'want U bent goed voor mij' (vs. 8).

Die goedheid van God manifesteert zich in het Nieuwe Testament in de Heere, die in Christus onze nood op het diepst heeft gepeild. Nee, in deze psalm wordt niet over zonden gesproken, al weten wij uit de verbanden van de Schriften dat onze nood en eenzaamheid – ver-weg-zijn van de Heere God – alles te maken heeft met de zonde.

Hier gaat het over die diepe eenzaamheid. Zelfs zó dat het kan voelen alsof je gevangenzit in het klapnet van de dood en je aan de valstrik van de dood niet meer kunt ontkomen... Zó kan het voelen. Maar er is meer. En dat méér is dat de Heere God niet alleen goed is voor David, maar ook voor ons.

We zien dat vooral in de diepe weg die de Heere Jezus Christus gegaan is. Heel die eenzame weg naar het kruis op Golgotha. Reeds voor zijn gevangenneming moest Hij tegen zijn trouwste discipelen zeggen: 'Kunnen jullie dan niet één uur met Mij waken?' Om het met de woorden van deze psalm (vs. 5) te zeggen: er was niemand die naar Hem omzag. Denk aan de verrader Judas en aan Petrus die Hem verloochende. Wat een eenzaamheid. Denk aan het 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?' (Mat. 27:46).

Deze Psalm 142 legt in het spreken over diepe eenzaamheid de nood van onze zonden bloot. En tegelijkertijd klinkt in het laatste vers de goedheid van de Heere God door. Die goedheid van God komt op het hoogst tot uiting in de woorden 'het is volbracht' uit de mond van de Heere Jezus. Dat is de zonde en de eenzaamheid voorbij. In Christus. Alleen in Hem en met Hem is het leven.

Ga niet alleen door 't leven,
die last is u te zwaar.
Laat Eén u sterkte geven,
ga tot uw Middelaar.
Er is zo veel te klagen,
er is zo veel geweên,
en zo veel leed te dragen, ga niet alleen,
en zo veel leed te dragen, ga niet alleen.